

УДК 327(55):341.675:623.454

Скрипник М. В.

аспірант,

кафедра міжнародних відносин,

ОНУ імені І. І. Мечникова,

к. 32, Французький бульв., 24/26, м. Одеса, 65058, Україна

E-mail: svoy.smm@gmail.com

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9212-9132>

DOI: <http://doi.org/10.18524/2707-5206.2023.36.288713>

ПИТАННЯ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ В ЯДЕРНІЙ ПОЛІТИЦІ США У XXI СТ.: АНАЛІЗ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ДОКУМЕНТІВ

Стаття присвячена вивченню еволюції ядерної політики Сполучених Штатів Америки у сфері нерозповсюдження в XXI столітті. Зазначається, що США як одна з перших ядерних держав приділяє значну увагу цьому питанню з метою підтримки стабільності режиму нерозповсюдження та міжнародної безпеки. Базуючись на методології контент-аналізу та якісній методології, автор визначає засади, пріоритети та основні методи стратегії адміністрації Білого дому щодо протидії ядерному розповсюдженню на базі основоположних документів США, виступів офіційних осіб та дослідників. Метою статті визначається вивчення засадничих елементів ядерної політики США щодо нерозповсюдження та оцінка наскільки успішно вважається ця політика, зокрема, на прикладах Ірану та КНДР. Задля досягнення поставленої мети дослідження автор поступово розкриває зміни у безпековому середовищі в контексті загрози поширення ядерної зброї та засобів доставки та яким чином це впливає на політику адміністрацій президентів США. Кризь призму таких документів, як Огляди ядерної політики та Стратегії національної безпеки США, що були оприлюднені у XXI столітті, визначаються головні загрози, а отже, і пріоритети та концепції, що формують загальну стратегію Вашингтона для протидії розповсюдженню ЗМЗ. У статті показано, що у XXI столітті серед основних загроз як Сполученим Штатам, їхнім союзникам та партнерам, так і режиму нерозповсюдження загалом увага значним чином концентрується на проблемах, які пов'язані з наявністю та розвитком ядерних та ракетних програм таких держав, як Іран та КНДР. Тому автор аналізує, як офіційний Вашингтон формує стратегію щодо проблеми розповсюдження ядерної зброї, як змінюються підходи різних адміністрацій для протидії цим загрозам, які вибиралися методи та застосовувалися підходи для врегулювання проблеми. З метою розуміння наскільки успішно була стратегія окремих адміністрацій президентів США вивчаються оцінки провідних дослідників та їхні аргументи. У висновках підсумовуються результати проведеного дослідження та розкривається авторське бачення проблеми, що досліджується.

Ключові слова: США, нерозповсюдження, ядерна політика, Іран, КНДР.

Постановка проблеми. Проблема розповсюдження ядерної зброї є об'єктом вивчення не тільки країн, що не володіють ядерним арсеналом, а отже, не мають найпотужнішого інструменту стримування потенційного агресора, але і ядерних держав, які надають значну увагу цьому питанню.

Сполучені Штати Америки відіграють особливу роль у сфері ядерного нерозповсюдження як на двосторонньому, так і на багатосторонньому рівні. Як перша ядерна держава і як одна з найбільш впливових держав у такому вимірі США

впливають на формування міжнародного режиму нерозповсюдження. І досі офіційний Вашингтон приділяє значну увагу проблемі розповсюдження ядерної зброї та засобів її доставки, які в офіційних документах США зазначаються як одна з найбільших загроз національній безпеці. А повномасштабне вторгнення росії в Україну, яке супроводжувалося погрозами застосування ядерної зброї, роблять цю проблему надзвичайно актуальною. І основна причина полягає в тому, що росія сьогодні є негативним прикладом для держав, які або вже є неофіційними ядерними державами, або схильні до розвитку ядерних програм.

Аналіз наявних досліджень. Проблему ядерного нерозповсюдження в політиці США досліджують численні науковці та аналітики, зокрема, Джон Болтон (Bolton, 2004), Уолтон Браун (Brown, 1994), Емі Вулф (Woolf, 2008), Дарил Кімбалл (Kimball, 2022), Джеймс Шлезінгер (Schlesinger, 1997). Окремі кейси ядерної політики США щодо нерозповсюдження вивчають такі дослідники: Ніколас Андерсон (Anderson, 2017), Джонатан Поллак (Pollack, 2003), Марк Фіцпатрік (Fitzpatrick 2016) аналізують проблему Північної Кореї в політиці Вашингтона; іранський напрям представлений у працях Іво Даалдера, Джеймса Ліндсей та Джеймса Штейнберга (Daalder, Lindsay & Steinberg 2002), Марка Фіцпатріка (Fitzpatrick 2020). Серед українських дослідників, які розглядають ядерну політику США, в тому числі крізь проблему нерозповсюдження, варто назвати Сергія Галаку (Galaka, 2002), Поліну Сіновець (Sinovets, 2006; 2020) та Валерію Гергієву (Gergieva, 2020) тощо. З огляду на динамічність та актуальність проблеми, що досліджується в рамках цієї роботи, увага, зокрема, зосереджується на поточних завданнях, проблемах та досягненнях політики Сполучених Штатів щодо ядерного нерозповсюдження.

Метою дослідження є визначення засад ядерної політики США щодо нерозповсюдження у XXI столітті та оцінювання успішності реалізації цієї політики на прикладах Ірану та КНДР.

Задля забезпечення комплексного підходу до вивчення проблеми **методологічну основу дослідження** становить, по-перше, контент-аналіз основоположних документів США, в яких окреслено цілі, завдання та пріоритети ядерної політики Сполучених Штатів, зокрема Стратегії національної безпеки (СНБ) та Огляди ядерної політики (ОЯП). Додатковими методами є застосування якісної методології, яка включає аналіз виступів політичних діячів та досліджень українських та закордонних учених з питань ядерного нерозповсюдження та політики США, та метод кейс-стаді для розкриття особливостей імплементації ядерної політики США на конкретних прикладах.

Виклад основного матеріалу. Важливі зміни в підходах адміністрацій Білого дому до проблеми нерозповсюдження ядерної зброї відбуваються із завершенням «холодної війни». Це пояснюються такими причинами: дезінтеграцією Радянського Союзу і припиненням стратегічного протистояння США та СРСР; той факт, що частина ядерної спадщини СРСР опинилася під контролем урядів України, Білорусі та Казахстану; на початку 1990-х років частина таємних ядерних програм окремих держав припинили бути такими. З урахуванням того, що США фактично залишилися єдиною наддержавою в цей період, головним пріоритетом ядерної політики Вашингтону було проголошено запобігання появи нових ядерних держав.

Цікавою є дискусія серед американських політиків та теоретиків щодо перспектив поширення ядерної зброї. Зокрема, Г. Кіссінджер та К. Уолц були перекона-

ними у стабілізуючій ролі ядерної зброї, що пояснює намагання держав отримати цей інструмент гарантування абсолютної безпеки (Rublee, 2009, с. 6). Погоджуючись з таким поглядом на характер ядерної зброї в міжнародних відносинах, Д. Міршаймер вказував, що розповсюдження ядерної зброї триватиме і після завершення «холодної війни», і головне питання – чи буде воно контрольоване чи ні (Mearsheimer, 1990, с. 7–8). Однак з огляду на те, що стало відомо про таємні ядерні програми в Іраку, Лівії, Південній Кореї та КНДР, усе ж домінувала думка, що ядерна зброя та її розповсюдження негативно впливатиме на безпеку та регіональну стабільність.

Ще до оформлення нового підходу до ядерного нерозповсюдження Вашингтон вдався до низки заходів з метою протидії цій проблемі. Так, на початку 1990-х років США здійснили операцію «Буря в пустелі» зі знищення ядерних спроможностей Іраку, який працював над трьома підпільними паралельними програмами з розробки ядерної зброї. Цікавою є оцінка У.Л. Брауна, який зазначив, що «війна в Перській затоці стала перемогою для Сполучених Штатів, але вона висвітлила наслідки їхньої самозаспокійливої політики щодо нерозповсюдження протягом 1980-х років, яка надсилала змішані сигнали потенційним розповсюджувачам», а отже, ослабила стабільність та надійність режиму нерозповсюдження (Brown, 1994, с. 569–570).

Комплексність умов, в яких почала працювати перша адміністрація У. Клінтона, визначила застосування різних підходів до проблеми ядерного розповсюдження, серед яких – політичний діалог та підтримка, санкційний режим, політика «подвійного стримування» та військові методи. Зокрема, підтримка та надання економічної допомоги сприяли швидкому та успішному розв'язанню проблеми щодо ядерного роззброєння України, Білорусі та Казахстану, на території яких опинилися частини радянського ядерного арсеналу. Адміністрація Клінтона також надала допомогу цим республікам для запобігання витоку ракетного обладнання, матеріалів та технологій через недосконалий контроль національних структур; а також приєднання цих трьох країн до ДНЯЗ як держав, що не володіють ядерною зброєю (Galaka, 2002, с. 188–191). Діалог та санкції широко застосовувалися проти КНДР з метою ізоляції та ослаблення Північної Кореї, яка у Стратегіях національної безпеки США за часів адміністрації Клінтона виокремлювалася як загроза національним інтересам США.

Визнання Іраку та Ірану як найсерйозніших загроз інтересам США в регіоні, а також стабільності в Перській затоці реалізувалося в політиці «подвійного стримування», яка передбачала «боротися з цими загрозами шляхом регіональної ізоляції обох країн, відрізаючи їх від світової економічної та торгової системи, та заохочуючи до зміни режиму» (Gause, 1994). Як зазначив П. Клаусон (Clawson, 1997), запровадження політики «подвійного стримування», яку він розуміє як стримування або відбиття агресії з боку цих двох держав і в очікуванні зміни режиму, також було визнано необхідним на тлі «провалу минулих стратегій» в Європі та Японії. СНБ 1996 р., яка позитивно оцінила успіхи першої адміністрації У. Клінтона в сфері ядерного нерозповсюдження, серед завдань на майбутнє визначила подальші «зусилля з перешкоджання Іраку відновити свої попередні програми та просування Ірану на шляху до створення зброї масового знищення (A National Security Strategy, 1996).

Саме з такою метою 1998 року Ірак було піддано новим бомбардуванням, що закріпило використання військових методів у стратегії США щодо нерозповсю-

дження та стало наступним прикладом реалізації концепції контррозповсюдження після «Бурі в пустелі». Як зазначає М. Нахт (Nacht, 2005), контррозповсюдження є політикою, що формується для протидії розповсюдженню, яке вже відбулося з метою змусити акторів відмовитися від зброї масового знищення (ЗМЗ).

Адміністрація Дж. Буша-молодшого визначила пріоритетність цієї концепції в ядерній політиці США, яка в умовах початку глобальної антитерористичної війни визначила такі цілі: по-перше, запобігти потраплянню технології ЗМЗ у «чужі руки»; по-друге, ліквідувати або знищити спроможності з виготовлення ЗМЗ; нарешті, розвинути здатність вести боротьбу у середовищі ЗМЗ, якщо це необхідно, а також зменшити наслідки для навколишнього середовища у разі застосування ворогом ЗМЗ (Nacht, 2005). Детальне пояснення нового, орієнтованого на дії підходу було викладено у таких документах, як: «Стратегія національної безпеки США», «Огляд ядерної політики» та «Національна стратегія боротьби зі зброєю масового знищення», опублікованих у 2002 році.

Огляд ядерної політики вказував на те, що Пентагон мав скласти «плани на випадок непередбачених обставин з використанням ядерної зброї щонайменше проти семи країн, зокрема Росії, Іраку, Ірану, КНДР, Китаю, Лівії та Сирії. Крім того, зазначалася можливість застосування ядерної зброї під час майбутньої арабо-ізраїльської кризи, зокрема, для відплати на хімічні або біологічні атаки, а також на «неочікувані військові розробки» невизначеного характеру (Arkin, 2002). Ще однією особливістю нового підходу адміністрації Дж. Буша-молодшого було розширення місії щодо ядерної зброї, в тому числі проти підземних бункерів, мобільних цілей та багатьох звичайних військових ситуацій, вимагаючи тисячі зброї в ядерному арсеналі США та більш широкого спектра можливостей, щоб відвернути держави від здійснення політичних, військових чи технічних напрямів дій, які загрожували би безпеці США та союзників (Cirincione, 2008).

СНБ 2002 р. надавала детальні пояснення зв'язків між терористичними суб'єктами та ЗМЗ, що є прямою загрозою режиму нерозповсюдження, США та їхнім союзникам. За таких умов адміністрація Буша наголосила на впровадженні додаткових кроків, які полягали у попередженні та запобіганні, аби зупинити ворожі держави та їхніх терористичних клієнтів до того, як вони будуть здатні погрожувати або застосовувати ЗМЗ (The National Security Strategy, 2002). Крім того, в документі підкреслювалось таке: комплексна стратегія США з протидії ЗМЗ включатиме «проактивні заходи». «Ми повинні стримувати та захищатися від загрози, перш ніж вона виникне», що вимагає інтеграції ключових здібностей (виявлення, активний і пасивний захист і засоби протидії) в оборонну систему. Контррозповсюдження також має бути інтегровано в доктрину, навчання та оснащення сил США та союзників, щоб гарантувати перемогу в будь-якому конфлікті з противниками, озброєними ЗМЗ (The National Security Strategy, 2002).

Таким чином, якщо попередні президенти домагалися ліквідації ЗМЗ через договори, Буш зосередився на зв'язку цих держав, зброї та терористів, змінивши фокус з «що» на «хто». Нова стратегія спрямовувалася на ліквідацію режимів, а не зброї, вважаючи, що Сполучені Штати можуть визначити, які країни є досить відповідальними за ядерну зброю, а які ні.

Спочатку ця стратегія була успішною: швидкість досягнення цілей в Афганістані та Іраку стимулювала представників адміністрації Буша говорити про кампанії з повалення режимів в Ірані, Сирії та навіть Північній Кореї. Найбільшим

успіхом вважається відмова Лівії від своїх ядерних, хімічних та ракетних програм. Поєднання років санкцій, силових погроз та гарантій безпеки перемогло Лівію. Ці успіхи сприяли посиленню позицій США на міжнародному рівні та ухвалення Резолюції 1540 Ради Безпеки ООН, вимагаючи від усіх держав докладати більше юридичних та дипломатичних зусиль для протидії розповсюдженню ЗМЗ.

Однак під кінець другого строку роботи адміністрації Дж. Буша експерти дійшли висновку, що майже кожна проблема, пов'язана з розповсюдженням ядерної зброї, тільки зросла за часи його керівництва. Кожен з членів так званої «осі зла» – особливо Іран та Північна Корея – став більш небезпечним, ніж вони були в 2001 році. Ядерна гонка озброєнь триває в Південній Азії. Більше країн шукають необхідні для озброєння технології, і все менше країн довіряють Сполученим Штатам. Мережа договорів з обмеження, контролю та безпеки в рамках режиму нерозповсюдження зараз ближче до краху, ніж будь-коли в історії, оскільки зростають драйвери розповсюдження, а бар'єри слабшають. За оцінками Джозефа Чірінчіоне, причини краху «доктрини Буша» полягають у такому: по-перше, США віддавали перевагу прямим військовим діям, ніж дипломатії та стримуванню, що аргументувалося загрозами з боку терористичних акторів; по-друге, США вживали цих військових дій до того, як фактичні загрози оформилися, оскільки якщо дозволити таким погрозам повноцінно і раптово виникнути, всі дії, всі слова та всі звинувачення будуть вже зайвими; по-третє, адміністрація пов'язувала терористичні угруповання та окремі держави з подіями 11 вересня 2001 року безпосередньо з режимами чиновників, яких вважали ворожими інтересам США (Cirincione, 2008). У підсумку ядерна політика адміністрацій Дж. Буша-молодшого у сфері нерозповсюдження мала негативні наслідки для позицій США у світі, підірвавши зв'язки з партнерами на Близькому Сході та послабивши вплив Вашингтону на режим нерозповсюдження.

Широке визнання невдачі підходу Буша щодо нерозповсюдження призвели до поширення ідеї про необхідність змінити ядерну політику США принципово на таку, яка враховувала б обмежену сучасну потребу в ядерному арсеналі, а також військові та політичні небезпеки, пов'язані зі збереженням масивного ядерного арсеналу. Важливим також вважалося повернення до дипломатії, діалогу і дискусії, розмовляти та прислуховуватися до інших як ключової зброї в національному арсеналі США. «Америка шукає світу без ядерної зброї» стало лейтмотивом передвиборчої кампанії Б. Обама 2008 року (Cirincione, 2008).

Основні ідеї свого підходу Обама проголосив у Празі 2009 року, які згодом були офіційно оформлені у новому Огляді ядерної політики 2010 року. Зазначимо, що загалом документ підтверджував політику, яку здійснював Дж. Буш-молодший, але й містив деякі новації, що мали повернути довіру до США в міжнародному середовищі. Зокрема, йшлося про: розширення міжнародної кооперації з посилення режиму ядерного нерозповсюдження як «пріоритет у ядерному порядку денному США»; відмову від можливості застосування ядерної зброї проти країн, що сумлінно дотримуються ДНЯЗ та зменшення ролі ядерної зброї у запобіганні неядерним атакам (хімічної, біологічної, конвенційної зброї) (Nuclear Posture Review, 2010). Отже, нова ядерна політика Обама визначала запобігання використанню ядерної зброї, запобігання розповсюдженню ядерної зброї та зменшення потенціалу ядерного тероризму як найактуальніші пріоритети, а не захист від широкомасштабної атаки з боку Росії, яка більше не вважалася про-

тивником. Серед інструментів, що мали сприяти ефективній протидії розповсюдженню, адміністрація Б. Обами вважала підтвердження про надання гарантій безпеки союзникам та партнерам, а також намір посилити довгострокові «негативні гарантії безпеки» для всіх держав-учасниць ДНЯЗ (Nuclear Posture Review, 2010).

Аналіз СНБ 2010 року демонструє, що США наголошують на важливості дотримання «комплексного порядку денного нерозповсюдження та ядерної безпеки, заснованих на правах та обов'язках націй», притягнення до відповідальності Ірану та Північної Кореї за невиконання міжнародних зобов'язань, а також взаємодії з усіма акторами щодо захисту ядерних матеріалів від терористів (National Security Strategy, 2010).

З урахуванням невтішних підсумків діяльності адміністрацій Дж. Буша Огляд ядерної політики 2010 року визначив такі елементи політики США з посилення режиму нерозповсюдження та протидії ядерному тероризму: застосування дипломатичних заходів з метою примусити КНДР та Іран відмовитися від «ядерних амбіцій», сприяння подальшому мирному використанню ядерної енергії без ризиків розповсюдження, перешкодження та впровадження покарання за невиконання зобов'язань у рамках ДНЯЗ та інших міжнародних угод у сфері ядерних матеріалів. Втім передбачалося і подальше застосування економічного тиску на Північну Корею та Іран, якщо ці країни не робитимуть відповідні кроки назустріч ініціативам США та інших міжнародних акторів. СНБ 2010 р. наголошувала, що «йдеться не про виділення націй, а про відповідальність усіх націй і успіх режиму нерозповсюдження», тому США надають Ірану та КНДР «чіткий вибір»: відмовитися від ядерних програм та виконувати міжнародні зобов'язання або ж посилення їхньої ізоляції та «приведення» їх у відповідність до міжнародних норм нерозповсюдження (National Security Strategy, 2010).

Оцінюючи успішність політики США у сфері ядерного нерозповсюдження, можна побачити важливі досягнення у випадку з Іраном, який погодився на підписання Спільного всеохоплюючого плану дій (СВПД); однак оцінки щодо підходу адміністрацій Б. Обами до проблеми денуклеаризації КНДР є досить неоднозначними: від «найбільша невдача» до «досягнення певних успіхів» (Dongsoo, 2016; Fitzpatrick, 2016). Проведення Північною Кореєю ядерних випробувань та заява про вихід з усіх угод з Південною Кореєю визначаються як негативні наслідки політики «стратегічного терпіння» адміністрації Обами. Тоді як до успіхів зараховують підписання Декларації «День стрибка» (the Leap Day Declaration) 2012 р., завдяки чому вдалося зупинити розвиток стратегічних озброєнь та ввести мораторій на ядерні та ракетні випробування, а також збагачення урану (U.S. –DPRK Relations, 2012). Іншим важливим досягненням політики Обами є досягнення міжнародного консенсусу у стосунках із Північною Кореєю. На відміну від колишньої адміністрації, Південна Корея та Японія спостерігали за цим питанням разом з Вашингтоном. Мир на Корейському півострові зберігся, як і єдність Ради Безпеки ООН, а Китай та Росія хоча і неохоче, але погоджувалися на жорсткіші санкції.

Стратегія адміністрації Д. Трампа, викладена в ОЯП 2018 р., офіційно продовжувала ядерну політику попередників щодо зниження ризиків ядерної зброї, проте відзначається суттєвими суперечками. Огляд ядерної політики США 2018 р. визначає, що ефективні заходи щодо нерозповсюдження ядерної зброї

мають передбачати посилення контролю за поширенням ядерних матеріалів і технологій; встановлення обмежень на виробництво, накопичення та розміщення ядерної зброї; зменшення помилкового сприйняття та прорахунків; та уникнення дестабілізуючої конкуренції з ядерної зброї. Таким чином, визнаючи засадничу значущість ДНЯЗ для режиму нерозповсюдження та посилення міжнародних зусиль щодо покарання тих, хто намагатиметься отримати ядерну зброю поза межами Договору, пріоритетами адміністрації Д. Трампа було проголошення подальших зусиль з метою, по-перше, мінімізувати кількість держав, які володіють ядерною зброєю, у тому числі шляхом підтримки надійного розширеного ядерного стримування та гарантій США; по-друге, закрити терористичним організаціям доступ до ядерної зброї та матеріалів; а також суворо контролювати матеріали, придатні для використання у зброї, відповідні технології та досвід (Nuclear Posture Review, 2018). Основна увага приділялася КНДР та Ірану, що є «гострими викликами», з якими нині стикається ядерне нерозповсюдження. Цікавим є факт констатування щодо Північної Кореї: ця країна «проводить ядерний шлях, що прямо суперечить ДНЯЗ і прямо суперечить численним резолюціям Ради Безпеки ООН» (Nuclear Posture Review, 2018). А також і щодо Ірану: «хоча СВПД може обмежити ядерну програму Тегерана, немає сумнівів, що Іран зможе швидко створити ядерну зброю, якщо вирішить це зробити». Це свідчить про негативне сприйняття ситуації, попри звіти МАГАТЕ. Про це свідчить і СНБ 2017 року, яка не тільки перелічувала Іран та Північну Корею серед найбільших загроз, але й неодноразово згадувала саме Іран як дестабілізуючий та загрозовий чинник у регіоні та для інтересів США.

На практиці це втілювалося в непослідовність політики Д. Трампа щодо КНДР та відмови від ядерної угоди з Іраном, що зумовило повернення до політики санкцій, «максимального тиску» та розвитку здатностей США щодо стримування будь-яких спроб цих країн від будь-якої атаки на Сполучені Штати чи їхніх союзників та партнерів (Nuclear Posture Review, 2018). Дії Трампа викликали критику експертів, які вважали, що його стратегія призвела до погіршення ситуації та закриття вікна можливостей для спілкування та досягнення стабільності (A Critical Evaluation, 2019).

Так само, як і адміністрація Б. Обама, команда Джо Байдена мала виправляти негативні наслідки політики свого попередника. Разом із тим загальна безпекова та стратегічна ситуація зазнала кардинальних змін, що поставила перед адміністрацією 46-го президента США складніші завдання. Зокрема, під час передвиборної кампанії Джо Байден обіцяв відмовитися від принципу «першого використання» та працювати над тим, аби єдиною метою ядерного арсеналу США було стримування ядерної атаки та, якщо необхідно, відповіді на неї (Kimball, 2022). Однак ОЯП, що була прийнята восени 2022 р. та стала частиною загального документа «Стратегія національної оборони США 2022», наголошує, що «ядерна зброя є унікальним засобом стримування, який не може замінити жоден інший елемент військової могутності США», тобто визначає ядерне стримування основою національної оборони США. Разом із тим визнається, що «лише стримування не зменшить ядерну небезпеку», що зумовлює появу «нового акценту» на напрямках політики – контролі над озброєннями, нерозповсюдженні ядерної зброї та зниженні ризику, які доповнюють та взаємно підсилюють цілі ядерного стримування США (2022 National Defense Strategy, 2022). Отже, можна

говорити, що нерозповсюдження втрачає свою пріоритетність у ядерній політиці адміністрації Джо Байдена.

Проте це не означає, що нерозповсюдження зникає з порядку денного. Теза про те, що «придбання ядерної зброї додатковими державами може призвести до нових викликів для стримування», а «події в безпековому середовищі, зокрема дії Ірану та Північної Кореї, а також агресія Росії проти України, можуть створити або посилити стимули до розповсюдження» (2022 National Defense Strategy, 2022), дає підстави вважати, що, як і раніше, нерозповсюдження залишатиметься на перших позиціях порядку денного ядерної політики США.

Аналізуючи безпекове середовище, новий документ містить пункт під назвою «Інші стійкі загрози», серед яких зазначені КНДР та Іран. Так, зазначається, що загроза з боку Північної Кореї полягає в подальшому нарощуванні ядерного і ракетного потенціалу, щоб «загрожувати території США, розгорнутим американським силам, а також Республіці Корея (РК) і Японії, водночас намагаючись вбити клин» в американо-південно-корейський та американо-японський альянси (2022 National Defense Strategy, 2022). З боку Ірану загрозу створюють його заходи з покращення здатності виробляти ядерну зброю, а також створення та експортування значних ракетних сил, безпілотних авіаційних систем та передових морських можливостей, що доповнюється іранською підтримкою терористичних угруповань та власної участі у військових провокаціях і здійснюючи зловмисні кібер- та інформаційні операції (2022 National Defense Strategy, 2022).

ЯОП 2022 р. доповнює це бачення КНДР та Ірану як загроз. Зокрема, Північна Корея розглядається як суперник, що створює дилеми стримування для Сполучених Штатів, їхніх союзників і партнерів, оскільки Пхеньян «розширює, диверсифікує та вдосконалює свій ядерний, ракетний та неядерний потенціал, включаючи запаси хімічної зброї». Криза чи конфлікт на Корейському півострові може залучити низку ядерних гравців, що підвищить ризик ширшого конфлікту, зазначається в ЯОП. І хоча Огляд визнає «постійну та зростаючу небезпеку», яку становить зброя масового знищення Північної Кореї, документ чітко наголошує на жахливих наслідках, які КНДР матиме у випадку застосування ядерної зброї: «Немає сценарію, за якого режим Кіма міг би застосувати ядерну зброю і вижити» (2022 National Defense Strategy, 2022).

Щодо Ірану документ підкреслює, що США вважають, що нині Тегеран не має ядерної зброї і поки що не прагне до неї (2022 National Defense Strategy, 2022). Тим не менш Вашингтон висловлює занепокоєність через нещодавню діяльність Ірану, яка пов'язана з програмою створення ядерної зброї.

Як саме США планують сприяти нерозповсюдженню, зокрема щодо Ірану та Північної Кореї? ЯОП та Стратегія національної безпеки 2022 р. дають таку відповідь: кінцевою метою є повна денуклеаризація Корейського півострова, яку можна перевірити, та закриття або суттєве обмеження ядерної програми Ірану; кооперація із союзниками та партнерами задля посилення їхніх можливостей стримування та протидії дестабілізуючій діяльності Ірану та КНДР; реалізація «вивіреного дипломатичного підходу для забезпечення практичного прогресу» для підвищення безпеки США та союзників. Під таким підходом мається на увазі не тільки співробітництво з партнерами, але й продовження дипломатичних заходів для гарантування, що «Іран ніколи не зможе отримати ядерну зброю, залишаючись твердими та готовими використовувати інші засоби, якщо дипло-

матія зазнає невдачі» (National Security Strategy, 2022). Так само надається пріоритет сталій дипломатії з Північною Кореєю для досягнення відчутного прогресу в напрямі повної денуклеаризації Корейського півострова, зміцнюючи при цьому розширене стримування проти північнокорейської зброї масового знищення та ракетних загроз (National Security Strategy, 2022).

Нині ще зарано говорити про успішність або провал ядерної політики адміністрації Джо Байдена в питанні нерозповсюдження, оскільки триваюча війна росії проти України продовжує бути одним з найбільш дестабілізуючих чинників. Так, погрози президента росії В. Путіна про можливість застосування ядерної зброї для стримування втручання міжнародної спільноти у війну наочно демонструють ефективність цього інструменту для захисту власних інтересів. Отже, ситуація навколо України тільки посилила вибір Північної Кореї щодо ядерної зброї та готовності перейти до наступальної військової та ядерної позиції, щоб уникнути долі України (Maksymenko, 2022).

Реалізація цього підходу почалася ще до офіційної публікації документів, що аналізувалися вище, коли адміністрація Джо Байдена проголосила про завершення перегляду політики щодо Північної Кореї. Як зазначила прес-секретар Білого дому Джен Псакі в інтерв'ю «Вашингтон Пост», метою адміністрації залишається «повна денуклеаризація Корейського півострова з чітким розумінням того, що зусилля останніх чотирьох адміністрацій не досягли цієї мети» і тому новий підхід, за її словами, не буде зосереджений на досягненні «великої угоди», але й не покладатиметься на стратегічне терпіння» (Hudson & Nakashima, 2021). Таким чином, можна говорити про вироблення проміжного підходу між «стратегічним терпінням» Обама та «великою угодою» Трампа, який обіцяв повне послаблення санкцій в обмін на повну денуклеаризацію. Неназвані високопоставлені особи не надають деталі нової політики Білого дому щодо КНДР, зазначаючи лише, що це є «вивіреном практичним підходом до дипломатії з Північною Кореєю з метою усунення загрози для Сполучених Штатів» (Hudson & Nakashima, 2021). Інший американський чиновник вважає, що ці зусилля є «обережним, модульованим дипломатичним підходом, готовим запропонувати полегшення для конкретних кроків» з «кінцевою метою денуклеаризації» (Hudson & Nakashima, 2021). Однак поки що КНДР не висловила зацікавленості до пропозиції переговорів без попередніх умов, яку запропонували США. Одна з багатьох проблем, з якою стикаються офіційні особи США, полягає в тому, як за цих надскладних умов створити переконливий імпульс для Пхеньяна щодо реалізації поетапного підходу, який замінить часткове пом'якшення санкцій на часткову денуклеаризацію, доки програма не буде повністю демонтована.

Також адміністрація Джо Байдена розпочала непрямі переговори з Іраном щодо повернення до СВПД. Після відмови Д. Трампа від угоди Тегеран значно посилив програму зі збагачення урану та, за словами Р. Ейнхорна, незабаром матиме можливість виробляти досить збройового урану для виготовлення ядерної зброї за лічені дні (Einhorn, 2022). Це сприймається як серйозна загроза для США та союзників, а отже, Білий дім наполегливо працює над відновленням СВПД та його жорстких ядерних обмежень, що подовжило б час «прориву» приблизно до шести місяців, а за найкращими прогнозами збереже Іран на такій безпечній відстані від ядерного порогу ще на вісім років. Так, вдалося поновити неофіційні перемовини, які перервалися у серпні минулого року, під час яких США та Іран намагалися узгодити компромісне бачення щодо СВПД, на якому

наполягає Тегеран, та зняті санкцій. У червні 2023 р. високопоставлений чиновник США зазначив, що адміністрація Байдена «зацікавлена в шляху деескалації», але хоче побачити, чи Іран «готовий до цього», чи готовий він взяти заходів, які демонструють відкритість для «зміни поточної траєкторії» (Davenport, 2023). За К. Давенпорт, серед таких кроків для деескалації США зазначають припинення накопичення урану, збагаченого до 60 відсотків, і встановлення додаткових передових центрифуг; Іран, своєю чергою, прагне розморозити закордонні активи, які перебувають під санкціями США (Davenport, 2023).

Отже, роки діяльності адміністрації Джо Байдена свідчать про те, що США покладається на дипломатичний тиск, економічні санкції та, зрештою, на загрозу превентивного нападу, щоб перешкодити просуванню Ірану до ядерної зброї та стримуванню КНДР від посилення загроз для американської території та їхніх союзників. Обидві країни уважно стежать за розвитком подій навколо війни росії проти України та не поспішають іти назустріч дипломатичним зусиллям США, отримуючи додаткові аргументи для збереження ядерних та ракетних програм задля посилення власного регіонального впливу та захисту внутрішніх інтересів.

Висновки. Сполучені Штати як одна з перших ядерних держав відіграють провідну роль у сфері ядерного нерозповсюдження у XXI столітті. Зміна загального міжнародного та безпекового середовища поставила перед США нові завдання щодо запобігання розповсюдженню ЗМЗ. Перспектива появи нових ядерних держав після завершення «холодної війни», яку активно обговорювали дослідники, змусила Вашингтон переглянути попередню політику щодо нерозповсюдження та більш жорстко підійти до загрози появи нових ядерних держав та поширення ядерних технологій. Так виникла та набула поширення концепція контррозповсюдження, що визначила особливості ядерної політики адміністрацій Білого дому вже у XXI столітті.

Втім аналіз основоположних документів з ядерної політики США, а саме Огляд ядерної політики та Стратегія національної безпеки, які були відкритими для ознайомлення у XXI ст., свідчать про те, що Сполучені Штати сформули комплексний підхід для протидії ядерному розповсюдженню, який включав різні інструменти та враховував регіональні особливості. Цей підхід включав дипломатичні зусилля, санкції та ізоляцію держав, які мали або намагалися розвивати програми з набуття ядерної зброї та засобів доставки, «проактивні заходи» для стримування та попередження загроз виникнення або застосування ЗМЗ ворожими до США та їхніх союзників і партнерів. Кожна адміністрація відповідно до безпекового середовища та наявних проблем визначала пріоритетні інструменти та концепції у протидії розповсюдженню. Так, адміністрації Б. Обама та Джо Байдена (на поточний момент) надають перевагу дипломатичним зусиллям, стримуванню та санкційному режиму. Тоді як адміністрації Дж. Буша-молодшого та Д. Трампа застосовували більш жорсткі методи. Однак порівняння досягнень різних адміністрацій Білого дому підтверджує, що не завжди правильно використовувалися ті чи інші методи або враховувався регіональний контекст та особливості кожної держави. У підсумку це призводило або до надмірної «герпимості» (Б. Обама), або посилення ядерних амбіцій окремих держав (Дж. Буш, Д. Трамп), а загалом – погіршення загальної ситуації з нерозповсюдження ЗМЗ.

З огляду на те, що адміністрація Джо Байдена тільки розпочала впроваджувати свій оновлений комплексний підхід до проблеми ядерного розповсюдження, що

вже сприяло відновленню неофіційних переговорів з Іраном, відстеження подальших подій та їхніх результатів для ядерної політики США та глобального режиму нерозповсюдження залишається актуальним та потребує подальшого вивчення.

References [Список використаної літератури]

- 2022 National Defense Strategy of the United States of America. (2022). Including the 2022 Nuclear Posture Review and the 2022 Missile Defense Review. *Ministry of Defense* [in English]. [2022 National Defense Strategy of the United States of America. (2022). Including the 2022 Nuclear Posture Review and the 2022 Missile Defense Review. *Ministry of Defense*. URL: <https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/1-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.PDF> (дата звернення: 15.06.2023).]
- A Critical Evaluation of the Trump Administration's Nuclear Weapons Policies. (2019). *Arms Control Association*. July 29 [in English]. [A Critical Evaluation of the Trump Administration's Nuclear Weapons Policies. *Arms Control Association*. 2019, July 29. URL: <https://www.armscontrol.org/events/2019-07/critical-evaluation-trump-administrations-nuclear-weapons-policies> (дата звернення: 15.06.2023).]
- A National Security Strategy of Engagement and Enlargement. (1996, February). *Federation of American Scientists* [in English]. [A National Security Strategy of Engagement and Enlargement. *Federation of American Scientists*. February, 1996. URL: <https://fas.org/spp/military/docops/national/1996stra.htm> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Anderson, N.D. (2017). America's North Korean Nuclear Trilemma. *The Washington Quarterly*, 40(4), 153–164 [in English]. [Anderson N.D. America's North Korean Nuclear Trilemma. *The Washington Quarterly*. 2017. Vol. 40, Is. 4. P. 153–164.]
- Arkin, W. (2002, March 10). Secret Plan Outlines the Unthinkable. *Los Angeles Times* [in English]. [Arkin W. Secret Plan Outlines the Unthinkable. *Los Angeles Times*. 2002. March 10. URL: <https://web.archive.org/web/20020315070751/http://www.latimes.com/news/opinion/la-op-arkinmar10.story> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Bolton, J.R. (2004). The Bush Administration's Nonproliferation Policy: Successes and Future Challenges. *Testimony Before the House International Relations Committee*. Washington, DC. March 30 [in English]. [Bolton J.R. The Bush Administration's Nonproliferation Policy: Successes and Future Challenges. *Testimony Before the House International Relations Committee*. 2004. March 30. Washington, DC. URL: <https://2001-2009.state.gov/t/us/rm/31029.htm> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Brown, W.L. (1994). Presidential Leadership and U.S. Nonproliferation Policy. *Presidential Studies Quarterly*, 24:3, 563–575 [in English]. [Brown W.L. Presidential Leadership and U.S. Nonproliferation Policy. *Presidential Studies Quarterly*. 1994. Vol. 24, Is. 3. P. 563–575.]
- Clawson, P. (1997). Dual Containment: Revive It or Replace It? *The Washington Institute for Near East Policy. PolicyWatch*, 290. December 18. [in English]. [Clawson P. Dual Containment: Revive It or Replace It? *The Washington Institute for Near East Policy. PolicyWatch*, 290. 1997. December 18. URL: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/dual-containment-revive-it-or-replace-it> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Daalder, I.H., Lindsay, J.M., Steinberg, J.B. (2002, October 1). The Bush National Security Strategy: An Evaluation. *Brookings Institution* [in English]. [Daalder I.H., Lindsay J.M., Steinberg J.B. The Bush National Security Strategy: An Evaluation. *Brookings Institution*. 2002, October 1. URL: <https://www.brookings.edu/research/the-bush-national-security-strategy-an-evaluation/> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Davenport, K. (2023, June 14). A New Opening for Nuclear Talks? *Arms Control Association* [in English]. [Davenport K. A New Opening for Nuclear Talks? *Arms Control Association*. 2023. June 14. URL: <https://www.armscontrol.org/blog/2023-06/p4-1-iran-nuclear-deal-alert?emci=cde178ec-db0a-ee11-907c-00224832eb73&emdi=8980aa55-780b-ee11-907c-00224832eb73&ceid=23710650> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Dongsoo, K. (2016). The Obama Administration's Policy Toward North Korea: The Causes And Consequences of Strategic Patience. *Journal of Asian Public Policy*, 9:1, 32–44 [in English]. [Dongsoo K. The Obama Administration's Policy Toward North Korea: The Causes And Consequences of Strategic Patience. *Journal of Asian Public Policy*. 2016. Vol. 9, Is. 1. P. 32–44.]
- Einhorn, R. (2022). Will Russia's War on Ukraine Spur Nuclear Proliferation? *Arms Control Association*. October [in English]. [Einhorn R. Will Russia's War on Ukraine Spur Nuclear Proliferation? *Arms Control Association*. 2022. October. URL: <https://www.armscontrol.org/act/2022-10/features/russias-war-ukraine-spur-nuclear-proliferation> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Galaka, S.P. (2002). Issue of Nuclear Nonproliferation in International Relations. Kyiv: Kyiv University [in Ukrainian]. [Галака С.П. Проблема нерозповсюдження ядерної зброї у міжнародних відносинах. Київ : Київський університет. 2002. 278 с.]
- Fitzpatrick, M. (2016). North Korea: Obama's Prime Nonproliferation Failure. *Arms Control Association*. December [in English]. [Fitzpatrick M. North Korea: Obama's Prime Nonproliferation Failure. *Arms*

- Control Association. 2016. December URL: <https://www.armscontrol.org/act/2016-11/features/north-korea-obama%E2%80%99s-prime-nonproliferation-failure> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Fitzpatrick, M. (2020, November 30). Assassinating a Scientist to Kill the Iran Deal. *The International Institute for Strategic Studies* [in English]. [Fitzpatrick M. Assassinating a Scientist to Kill the Iran Deal. *The International Institute for Strategic Studies*. 2020. November 30. URL: <https://www.iiss.org/blogs/survival-blog/2020/11/assassinating-a-scientist-to-kill-the-iran-deal> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Gause III, F.G. (1994). The Illogic of Dual Containment. *Foreign Affairs*. March/April [in English]. [Gause III F.G. The Illogic of Dual Containment. *Foreign Affairs*. 1994. March/April. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/iran/1994-03-01/illogic-dual-containment> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Gergieva, V., Sinovets, P. (2020). Evolution of US Policy Toward Iran's Nuclear Program in XXI Century: From President Bush to President Trump. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*: збірник наукових праць, 144, 23–33 [in English]. [Gergieva V., Sinovets P. Evolution of US Policy Toward Iran's Nuclear Program in XXI Century: From President Bush to President Trump. *Актуальні проблеми міжнародних відносин* : збірник наукових праць. 2020. Вип. 144. С. 23–33.]
- Hudson, J., Nakashima, E. (2021, April 30). Biden Administration Forges New Path on North Korea Crisis in Wake of Trump and Obama Failures. *The Washington Post* [in English]. [Hudson J., Nakashima E. Biden Administration Forges New Path on North Korea Crisis in Wake of Trump and Obama Failures. *The Washington Post*. 2021. April 30. URL: https://www.washingtonpost.com/national-security/biden-administration-forges-new-path-on-north-korea-crisis-in-wake-of-trump-and-obama-failures/2021/04/30/c8bef4f2-a9a9-11eb-b166-174b63ea6007_story.html (дата звернення: 15.06.2023).]
- Kimball, D.G. (2022). Biden's Disappointing Nuclear Posture Review. *Arms Control Association*. December [in English]. [Kimball D.G. Biden's Disappointing Nuclear Posture Review. *Arms Control Association*. 2022. December. URL: <https://www.armscontrol.org/act/2022-12/focus/bidens-disappointing-nuclear-posture-review> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Maksymenko, I. (2022). Security Assurances: Current Challenges and Implications for the Future. *EUNPD Policy Paper* [in English]. [Maksymenko I. Security Assurances: Current Challenges and Implications for the Future. *EUNPD Policy Paper*. 2022. URL: <http://odcnp.com.ua/ukraine-and-npt-regime/247-security-assurances-current-challenges-and-implications-for-the-future> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Mearsheimer, J.J. (1990). Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War. *International Security*, 15 (1), 5–56 [in English]. [Mearsheimer J.J. Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War. *International Security*. 1990. Vol. 15, Is. 1. P. 5–56.]
- Nacht, M. (2005). U.S. Counterproliferation Policy. *Wilson Center*. January 27 [in English]. [Nacht M. U.S. Counterproliferation Policy. *Wilson Center*. 2005. January 27. URL: <https://www.wilsoncenter.org/event/us-counterproliferation-policy> (дата звернення: 15.06.2023).]
- National Security Strategy 2010. *The White House*. Washington, DC. [in English]. [National Security Strategy 2010. *The White House*. Washington, DC. 2010. URL: https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf (дата звернення: 15.06.2023).]
- National Security Strategy of the United States of America. (2017). *The White House*. Washington, DC. [in English]. [National Security Strategy of the United States of America. *The White House*. Washington, DC. 2017. URL: <https://www.whitehouse.gov/uploads/2017/12> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Nuclear Posture Review Report 2018. *Ministry of Defense*. Washington, DC. [in English]. [Nuclear Posture Review Report 2018. *Ministry of Defense*. Washington, DC. URL: <https://media.defense.gov/2018/Feb/02/2001872886/-1/-1/2018-NUCLEAR-POSTURE-REVIEW-FINAL-REPORT.PDF> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Nuclear Posture Review Report 2010. *Archive. Ministry of Defense*. Washington, DC. [in English]. [Nuclear Posture Review Report 2010. *Archive. Ministry of Defense*. Washington, DC. URL: https://dod.defense.gov/Portals/1/features/defenseReviews/NPR/2010_Nuclear_Posture_Review_Report.pdf (дата звернення: 15.06.2023).]
- Pollack, J.D. (2003). The United States, North Korea, and the End of the Agreed Framework. *Naval War College Review*, 56(3), 10–50 [in English]. [Pollack J.D. The United States, North Korea, and the End of the Agreed Framework. *Naval War College Review*. 2003. Vol. 56, Is. 3. P. 10–50.]
- Rublee, M.R. (2009). Nonproliferation Norms: Why States Choose Nuclear Restraint. Athens, GA: University of Georgia Press [in English]. [Rublee M.R. Nonproliferation Norms: Why States Choose Nuclear Restraint. Athens, GA : University of Georgia Press. 2009. 320 p.]
- Schlesinger, J.R. (1997). Nonproliferation and U.S. nuclear policy. *Washington Quarterly*, Summer, 20:3, 103–106 [in English]. [Schlesinger J.R. Nonproliferation and U.S. nuclear policy. *Washington Quarterly*. 1997. Summer. Vol. 20, Is. 3. P. 103–106.]
- Sinovets, P.A. (2006). Nuclear Proliferation in the Middle East: Problems of XXI century. *Naukovyy Vistnyk of Odesa State Economic University*, 1(21), 159–166 [in Ukrainian]. [Сіновець П.А. Розповсюдження ядерної зброї на Близькому Сході: проблеми XXI століття. *Науковий вісник Одеського державного економічного університету*. 2006. Т. 1, Вип. 21. P. 159–166.]
- The National Security Strategy of the United States of America. (2002). *Global Security*. Washington, DC. [in English]. [The National Security Strategy of the United States of America. *Global Security*. 2002.

- Washington, DC. URL: <https://www.globalsecurity.org/military/library/policy/national/nss-020920.pdf> (дата звернення: 15.06.2023).]
- U.S.–DPRK Relations. (2012). Press Statement. Victoria Nuland. Department Spokesperson, Office of the Spokesperson. The U.S. Department of State. Washington, DC, February 29 [in English]. [U.S.–DPRK Relations. Press Statement. Victoria Nuland. Department Spokesperson, Office of the Spokesperson. The U.S. Department of State. Washington, DC. 2012. February 29. URL: <https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/ps/2012/02/184869.htm> (дата звернення: 15.06.2023).]
- Woolf, A. (2008). U.S. Nuclear Weapons in U.S. National Security Policy: Past, Present, and Prospects. *CRS Report for Congress*, January [in English]. [Woolf A. U.S. Nuclear Weapons in U.S. National Security Policy: Past, Present, and Prospects. *CRS Report for Congress*. 2008. January. URL: www.au.af.mil/au/awc/awcgate/crs/r134226.pdf (дата звернення: 15.06.2023).]

Стаття надійшла до редакції 26.06.2023

M. V. Skrypnyk

Department of International Relations,
Odesa I. I. Mechnikov National University,
r. 32, Frantsuzkyi blvd., 24/26, Odesa, 65058, Ukraine

NON-PROLIFERATION ISSUE IN THE NUCLEAR POLICY OF THE USA IN THE 21ST CENTURY: ANALYSIS OF BASIC DOCUMENTS

Summary

The article is devoted to the study of the evolution of the nuclear policy of the United States of America in the field of non-proliferation in the XXI century. It is noted that the USA, as one of the first nuclear powers, pays considerable attention to this issue in order to maintain the stability of the non-proliferation regime and international security. Based on the methodology of content analysis and qualitative methodology, the principles, priorities, and primary methods of the strategy of the administration of the White House regarding countering nuclear proliferation are determined on the basis of the fundamental documents of the USA, speeches of officials, and researchers. Therefore, the purpose of the article is to study the basic elements of the US nuclear non-proliferation policy and assess how successful this policy is considered to be, in particular, based on the examples of Iran and North Korea. In order to achieve this goal, the study gradually reveals changes in the security environment in the context of the threat of proliferation of nuclear weapons and means of delivery, and how this affects the policies of the US presidents' administrations. Through the prism of such documents as the Nuclear Policy Review and the National Security Strategy of the United States, the main threats are defined, and therefore the priorities and concepts that form the general strategy of Washington to counter the proliferation of WMD. The article shows that in the XXI century, among the main threats to both the United States, its allies and partners, as well as the non-proliferation regime in general, attention is significantly focused on the problems associated with the existence and development of nuclear and missile programs of such states as Iran and North Korea. Therefore, the author analyses how official Washington elaborates a strategy towards the nuclear weapons proliferation problem, how the approaches of different administrations to counter these threats are changing, and which methods and approaches were used. In order to understand, how successful the strategy of individual administrations of US presidents was, the assessments of leading researchers and their arguments are studied. The conclusions summarize the results of the conducted research and reveal the author's vision of the problem.

Key words: USA, non-proliferation, nuclear policy, Iran, North Korea.